

Mapování hnízdní populace labutě velké (*Cygnus olor*) na okrese Svitavy v letech 2000-2002

Mapping of the breeding population of the Mute Swan (*Cygnus olor*) in Svitavy district during 2000 – 2002

Jiří Mach

Dimitrovova 29, 568 02 Svitavy
ma@gy.svitavy.cz

Úvod

Cílem práce bylo získat přehled o vodních plochách, kde labuť velké hnízdí a zdržují se v době hnízdění na okrese Svitavy, eventuálně jaké jsou charakteristiky úspěšnosti hnízdění, a zda-li dochází v hnízdní populaci v průběhu 3 let k nějakým výrazným změnám. Mapování mělo také přinést některé údaje o hnízdním prostředí, možných příčinách neúspěšného hnízdění a srovnání s výsledky sčítání hnízdicích labutí od roku 1980 v oblasti okresu Svitavy i s výsledky sledování labutí velkých ve východních Čechách v letech 2000 a 2001 v rámci celostátního sčítání.

Metodika

Mapování hnízdních populací labutí velkých na okrese Svitavy proběhlo v letech 2000-2002, tedy první dva roky současně s celorepublikovým mapováním, které koordinovala ČSO (D. Rešl a J. Svobodová). Sledování navazuje na sběr dat, který koordinoval a dále eviduje Lubor Urbánek z Litomyšle. Konkrétní termíny mapování byly: 17.-18. června 2000, 16.-17. června 2001 a 21.-23. června 2002. Některé údaje (zejména počet mláďat) byl případně doplňován krátce po termínech. Zaznamenávány byly tedy stejné údaje, které při celostátním mapování požadovala ČSO. Zřetelně však nebyla věnována pozornost zjišťování podílu šedých a bílých mláďat ve všech sledovaných oblastech (zejména Moravskotřebovsku). Poměrně důležitým faktem je skutečnost, že některé vodní plochy nebyly v letech mapování sledovány každoročně (celkem 34, z toho 15 ploch bylo nově vytvořeno). Při mapování jsme tedy konkrétně zaznamenávali: počet sledovaných vodních ploch, počet vodních ploch s výskytem labutí, počet a úspěšnost hnízdicích párů, počet mláďat v době mapování, průměrný počet mláďat na úspěšné hnízdění, počet nehnízdících jedinců a celkový počet labutí na vodních plochách. Nezabývali jsme se podrobně příčinami úspěšnosti/ neúspěšnosti hnízdění. Proto nejsou blíže charakterizovány jednotlivé vodní plochy (např. podíl litorálních ploch nebo rozloha jednotlivých rybníků).

Výsledky mapování jsou zpracovány tak, že jednotlivé oblasti okresu Svitavy odpovídají členění nového uspořádání Pardubického kraje od 1.1.2003, tedy podle oblastí správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Za základní materiály pro charakteristiku hnízdní populace labutí na okrese Svitavy do roku 2000, považují práci URBÁNKA a HOLÁSKA (1995), eventuálně URBÁNKA (1992). Pro možné srovnávání s populací Východočeského kraje (zejména roky 1980-85) lze zvolit práci HORY (1991), REŠLA a SVOBODOVÉ (2003) a SVOBODOVÉ a REŠLA (2001).

Mapování probíhalo v těchto 4 oblastech okresu (vybrané jednotlivé sledované oblasti měst a obcí jsou uvedeny v závorce): **Svitavsko** (Svitavy, Hradec nad Svitavou, Rohozná, Opatovec a Opatov), **Moravskotřebovsko** (Moravská Třebová, Boršov, Kunčina, Třebařov, Radišov, Rychnov, Koruna, Křenov, Smolná, Petruvka, Jevíčko a Pěčíkov), **Poličsko** (Polička, Polička-Modřec, Stašov, Jedlová, Korouhev, Lačnov, Sádek a Pomezí) a **Litomyšlsko** (Litomyšl, Tržek, Horky, Osík a Budislav).

Na mapování hnízdních populací labutí velkých se podíleli tito dobrovolníci: Andrlé, Janoušek, Jetmar, Lešinger, Mach, Novotný, Polák, Sopoušek, Urbánek, Vyskočil a Zahálka.

Historie hnízdní populace labutě velké na okrese Svitavy

Jak uvádí URBÁNEK a HOLÁSEK (1995) i HORA (1991), byla hnízdní populace labutě velké v okrese Svitavy podmíněna vývojem v oblasti Polabí, na rozhraní tehdejšího Středočeského a Východočeského kraje. V sousedních okresech dnešního kraje Pardubického (UO, CR a PA) hnízdily labutě dříve než v okrese Svitavy (Pardubicko 1974, Chrudimsko 1976 a Orlickoústecko 1977), kde první prokázané úspěšné hnízdění bylo doloženo v roce 1980 na rybnících Pomezský v Pomezí u Poličky a Heřmánek u Horek na Litomyšlsku. Neúspěšně hnízdily labutě v tomto roce ještě v Mědryce a na rybníku Růžový u Litomyšle. V následujícím roce došlo k šíření i do jihovýchodních oblastí Svitavska (URBÁNEK & HOLÁSEK 1995, HORA 1991). V letech 1980-1985 se na okrese Svitavy nacházelo 4-11% hnízdní populace labutí tehdejšího Východočeského kraje (nejvíce /11%/ právě v roce 1980) (HORA 1991).

V nejvýchodnější oblasti okresu (Moravskotřebovsko) bylo první hnízdění prokázáno až v roce 1995 u Třebařova. Je však pravděpodobné, že zde mohlo dojít k neevidovanému hnízdění již dříve. Tradičními hnízdními oblastmi se stalo Litomyšlsko a Svitavsko. Do vyšších poloh na Poličsku (kromě hnízdění v počátku 80. let v Pomezí) se labutě rozšířily od roku 1993, kdy zahnízdil 1 pár v Jedlové (620 m n.m.).

Maximum hnízdicích párů (12) bylo na okrese zaznamenáno v roce 2002. Další vrcholy v počtu hnízdicích párů nastaly v letech 1995 (11) a 1983, 1989 a 2003 (9) – viz. graf č.1. Z doby sledování labutích hnízdišť (1980-2003) jsou známy 2 případy hnízdění mimo vodní plochy (rok 1994 pod rybníkem Šotka a rok 1995 na řece Loučné v Nedošíně, obojí na Litomyšlsku) (URBÁNEK & HOLÁSEK 1995).

Průměrný počet hnízdicích labutí velkých na okrese je 6,66 páru/1 rok. Průměrný počet úspěšně hnízdicích párů na okrese je 5,12 páru/1rok. Průměrný počet vyvedených mlád'at na 1 úspěšné hnízdění je 5. Průměrný počet vyvedených mlád'at v jednom roce je 23,4 – údaje z let 1980-2003 (vše URBÁNEK & HOLÁSEK 1995 a autor). Zatím co v počtu hnízdicích párů labutí je trend mírně vzrůstající, v počtu úspěšně vyvedených mlád'at je tomu spíše naopak.

Charakteristika oblasti

Rozloha okresu je 1334,7 km². Nadmořská výška 285 (řeka Loučná na Litomyšlsku) – 781 m n.m. (Ždárské vrchy u Českých Milov na Poličsku). Nižší polohy se nacházejí na Litomyšlsku (Východočeská tabule) a Moravskotřebovsku (Boskovická brázda). Svitavsko a Moravskotřebovsko leží ve středních nadmořských výškách. Nejvyšší oblastí je Poličsko. Teplé a suché podnebí je na Litomyšlsku a Moravskotřebovsku. Oblast Svitavska je poněkud chladnější i vlhčí. Výrazně chladnější i vlhčí je pak oblast Poličska. Celým okresem prochází ve směru JZ-SV hranice hlavního evropského rozvodí. Fytogeograficky většinu okresu řadíme k mezofytku, jen na jihozápadní okraj zasahuje okrajem oreofytikum. I z pohledu zoogeografie se v území okresu střetávají prvky jak teplomilné, tak i chladnomilné fauny.

Ve sledované oblasti se nachází více než 90 vodních ploch o celkové rozloze přibližně 415 ha. Nejvíce jich je na Moravskotřebovsku, které je také nejrozsáhlejším zájmovým územím. Většina ploch má charakter menších rybníčků nebo nádrží. Podíl litorálních porostů na jednotlivých vodních plochách není velký. Řada nádrží nebo malých rybníčků jsou bez těchto porostů a labuť je pro hnízdění většinou nevyužívají.

K určité koncentraci vodních ploch došlo po vybudování soustavy rybníků a nádrží u Třebařova. Některé plochy zde vznikají v poslední době v rámci revitalizace krajiny. Poličsko je oblastí, která má rovněž více vodních ploch. Převážná většina však byla (Jedlová a Stašov) vybudovaná až v 90. letech 20. století a má charakter spíše menších rybníčků nebo nádrží s chovem raků nebo vedlejších druhů ryb. Na mnohých z nich (zejména v okolí Poličky) se intenzivně sportovně rybaří. Na Svitavsku a Litomyšlsku nové vodní plochy téměř nevznikají. Nachází se zde více starších rybníků větší rozlohy (největší Hvězda u Opatova má 80 ha). Patrně tyto plochy sehrály významný vliv v šíření labutí velkých do okresu Svitavy.

Výsledky

A) Přehled vodních ploch s výskytem labutí a hnízdění

Svitavsko:

Kontrolováno 17 vodních ploch za dobu sčítání (12 ploch pravidelně).

Počet ploch s výskytem labutí: 8 – Dolní rybník (Svitavy), Horní rybník (Svitavy), „Dolní rybníček“ (Hradec n. Svitavou), Černý rybník (Opatov), Mušlový rybník (Opatov), Nový rybník (Opatov), rybník Vidlák (Opatov), rybník Sychrovec (Opatovec).

Hnízdní plochy: 5 – Dolní rybník (Svitavy, 2000-2002), Horní rybník (Svitavy, 2001 a 2002), „Dolní rybníček“ (Hradec n. Svitavou, 2000 a 2001), Černý rybník (Opatov, 2001 a 2002), Mušlový rybník (Opatov, 2000 a 2002).

Počet úspěšných hnízdění: 10 – 3x Dolní rybník (Svitavy, 2000-2002), Horní rybník (Svitavy, 2002), 2x „Dolní rybníček“ (Hradec n. Svitavou, 2000 a 2001), 2x Černý rybník (Opatov, 2001 a 2002), 2x Mušlový rybník (Opatov, 2000 a 2002).

Moravskotřebovsko:

Kontrolováno 34 vodních ploch za dobu sčítání (27 ploch pravidelně).

Počet ploch s výskytem labutí: 12 – Udánský nový rybník (M. Třebová), Starý udánský rybník (M. Třebová), Boršovský horní rybník (Boršov), retenční nádrž (Třebařov), Velký rybník (Třebařov), Mlýnský rybník (Třebařov), rybník Rohlíček (Třebařov), Křtěný rybník (Třebařov), rybník Nohavica (Třebařov), Škaredý rybník (Třebařov), „Biocentrum“ (Jevíčko), vodní nádrž Smolná (Jevíčko).

Hnízdní plochy: 8 – Udánský nový rybník (M. Třebová, 2000 a 2002), Boršovský horní rybník (Boršov, 2002), Velký rybník (Třebařov, 2000), Mlýnský rybník (Třebařov, 2001),

Křtěný rybník (Třebařov, 2002 – neúspěšně), rybník Nohavica (Třebařov, 2001), Škaredý rybník (Třebařov, 2002 – neúspěšně), vodní nádrž Smolná (Jevíčko, 2001 a 2002).

Počet úspěšných hnízdění: 8 – 2x Udánský nový rybník (M. Třebová, 2000 a 2002), 2x vodní nádrž Smolná (Jevíčko, 2001 a 2002), Boršovský horní rybník (Boršov, 2002), Velký rybník (Třebařov, 2000), Mlýnský rybník (Třebařov, 2001), rybník Nohavica (Třebařov, 2001).

Poličsko:

Kontrolováno 39 vodních ploch za dobu sčítání (38 ploch pravidelně).

Počet ploch s výskytem labutí: 8 – Horní rybník (Stašov), rybník Kmotr (Jedlová), rybník Kmotřík (Jedlová), rybník Luční (Jedlová), Lačnovský rybník (Lačnov), Pavlišův rybník (Sádek), odkal. nádrž Masokombinátu Polička (Sádek), Nový rybník (Polička-Modřec).

Hnízdní plochy: 2 – Lačnovský rybník (Lačnov, 2000, 2001 a 2002), Pavlišův rybník (Sádek, 2000 a 2001).

Počet úspěšných hnízdění: 5 – 3x Lačnovský rybník (Lačnov, 2000-2002), 2x Pavlišův rybník (Sádek, 2000 a 2001).

Litomyšlsko:

Kontrolováno 13 vodních ploch za dobu sčítání (7 ploch pravidelně).

Počet ploch s výskytem labutí: 3 – rybník Šotka (Tržek), Hluboký (Litomyšl), rybník Velký Košíř (Litomyšl).

Hnízdní plochy: 2 – rybník Velký Košíř (Litomyšl, 2002), rybník Hluboký (Litomyšl, 2002 – neúspěšně).

Počet úspěšných hnízdění: 1 – rybník Velký Košíř (Litomyšl, 2002).

B) Nehnízdící jedinci

Během doby mapování nebylo zaznamenáno větší shromaždiště labutí v době hnízdění na okrese. Mírně zvýšený počet labutí byl pozorován jen na Svitavsku. V roce 2000 na Novém rybníku u Opatova (9 ad. nebo subad.) a v roce 2002 na rybníku Sychrovec v Opatovci (7 ad. nebo subad.). Počet zjištěných nehnízdících labutí postupně v letech mapování klesal, přičemž však počet adultních a subadultních jedinců zůstal v podstatě stejný. Nejvíce jedinců, kteří nehnízdili bylo pozorováno na Moravskotřebovsku (celkem 23).

C) Přehled výsledků mapování

Ze souborné tabulky č. 1 je patrná vzestupná hodnota vodních ploch, kde se labuť v době hnízdění na okrese vyskytuje, vzestupná hodnota počtu hnízdících a úspěšně hnízdících párů. Počty nehnízdících jedinců během tří mapovacích let postupně úměrně klesal. Celkový počet adultních a subadultních jedinců byl tak prakticky po 3 roky stálý. Počty vyvedených mláďat byly podprůměrné jen v prvním roce mapování. Nejvyššího průměrného počtu vyvedených mláďat bylo dosaženo v roce 2001.

Tab. 1: Souborné výsledky sledování výskytu labutě velké v okrese Svitavy.

Tab.1: Results of the control of the Swan occurrence in Svitavy district.

	2000	2001	2002	Celkem/ Total	Průměr/ Average
Počet kontrolovaných vodních ploch/ Number of controlled localities	79	89	91	103	86,33
Počet vodních ploch s výskytem labutí/ Number of occupied localities	16	17	18	31	17
Počet hnízdících párů/ Number of breeding pairs	7	8	12	27	9
Úspěšnost hnízdících párů (Ú/N)/ Breeding success (S/U)	7/0	8/0	9/3	24/3	8/1
Počet mláďat v době mapování/ Number of young during the mapping	26	38	37	101	33,7
Průměrný počet mláďat na úspěšné hnízdění/ Average No. of young per successful breeding	3,7	4,6	4,1		4,15
Počet nehnízdících jedinců/ Number of non-breeding individuals	22	18	16	56	18,7
Celkový počet labutí (ad.+subad./pull.)/ Total number of Swans	36/26	34/38	34/37	104/101	34,7/33,7

Z přehledu tabulky č. 2 je zřejmé, že labuť v mapovací době obývaly třetinu vodních ploch na okrese Svitavy. Největší procentuální zastoupení má Svitavsko (47% vodních ploch této oblasti), kde je také největší úspěšnost hnízdění (29%) vzhledm k počtu vodních ploch. Svitavsko je oblastí, kde se za dobu tříletého mapování vyvedlo také nejvíce mlád'at.

Nejméně labutěmi obsazenou oblastí bylo v letech mapování Litomyšlsko a Poličsko. Nejvíce labutích párů vyhnízdilo v letech 2000-2002 na Svitavsku a Moravskotřebovsku. Úspěšné hnízdění proběhlo na 15,5% vodních ploch okresu. Přibližně 54% labutí, které se v době hnízdění vyskytovaly na okrese, jsou nehnízdící jedinci.

Tab. 2: Výsledky hnízdění labutě velké podle oblastí okresu Svitavy.

Tab. 2: *Breeding results in different regions of Svitavy district.*

	Svitavsko	M. Třebovsko	Poličsko	Litomyšlsko	Celkem
Počet kontrolovaných vodních ploch/ Number of controlled localities	17	34	39	13	103
Počet vodních ploch s výskytem labutí/ Number of occupied localities	8	12	8	3	31
Počet ploch s úspěšným hnízděním/ Number of localities with a successful breeding	5	8	2	1	16
Úspěšnost hnízdících párů (C/Ú/N)/ Breeding success (total/success./unsuccess.)	10/10/0	10/8/2	5/5/0	2/1/1	27/24/3
Počet mlád'at v době mapování/ Number of young during the mapping	43	33	21	4	101
Průměrný počet mlád'at na úspěšné hnízdění/ Average No. of young per successful breeding	4.3	4.1	4.2	4	4.15
Počet nehnízdících jedinců/ Number of non-breeding individuals	17	23	11	5	56
Celkový počet labutí (ad.+subad./pull.)/ Total number of Swans	37/43	39/33	21/21	7/4	104/101

Diskuse

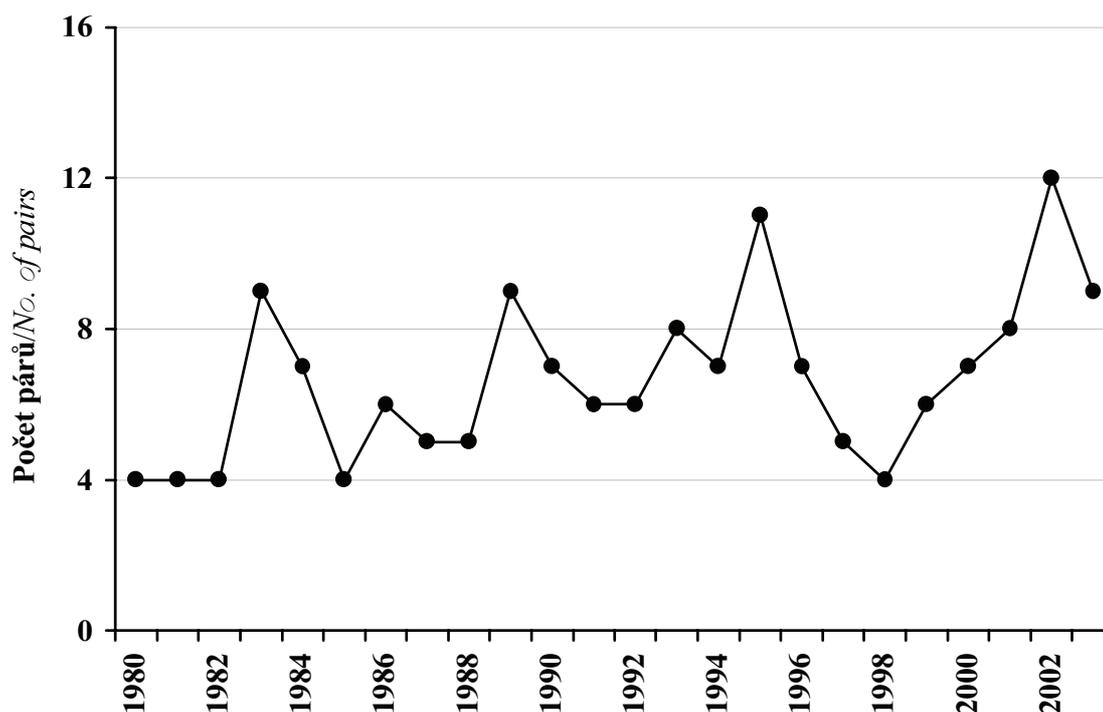
A) Počty hnízdících párů

Tříleté mapování hnízdních populací labutí velkých v letech 2000-2002 potvrdilo, že počátek první dekády 21. století se stal dalším obdobím vzrůstu počtu hnízdících párů (tentokrát po poklesu v letech 1997 a 1998, viz obr. 1). V roce 2002 bylo dosaženo od roku 1980 již 4 maximálního počtu párů hnízdících labutí na okrese Svitavy, který se opakuje pravidelně po 6-7 letech.

Mapování ukázalo, že stále nejstabilnější hnízdní oblastí okresu je Svitavsko, kde jak v době mapování, tak i v historii hnízdních populací zahrnázilo nejvíce párů labutí. Naopak na Litomyšlsku, kde labuť dříve hnízdily

početněji (zejména v období let 1989-1996), dochází v posledních letech k poklesu hnízdících párů. V obou oblastech mj. prakticky nevznikají nové vodní plochy. Mapování dále potvrdilo, že počet hnízdících párů na Poličsku je od poloviny 90. let 20. století stabilní (a to i přesto, že zde zejména v posledních 4 letech vznikla řada nových vodních ploch), a že oblastí, kde dochází v poslední době ke vzrůstu počtu hnízdících párů labutí je Moravskotřebovsko. Počty úspěšně hnízdících párů labutí, jsou (tak jako patrně i v jiných místech ČR) stále ještě redukovány lidskou záměrnou likvidací snůšek, což je jev, který je i v okrese Svitavy bohužel stále zaznamenáván. Celkový poměr mezi úspěšným a neúspěšným hnízděním byl však v době mapování výrazně pozitivní.

Z pohledu východních Čech, tvoří hnízdící páry okresu Svitavy v roce 2000 asi 10% a v roce 2001 asi 14% všech hnízdících párů labutí, přičemž z roku 2001 jsou negativní nebo nehlášené (?) výsledky z okresů Trutnov a Ústí nad Orlicí (REŠL & SVOBODOVÁ 2003).

Obr. 1: Počty všech hnízdících párů labutí velkých (*Cygnus olor*) v okrese Svitavy v letech 1980 – 2003 (Urbánek a Holásek /1995/ a autor).

Fig. 1: Numbers of all breeding pairs of the Mute Swan (*Cygnus olor*) in Svitavy district during 1980 – 2003.

B) Lokality hnízdění

V letech mapování bylo nejvíce hnízdních ploch (8) zjištěno na Moravskotřebovsku, kde je i druhý nejvyšší počet sledovaných vodních ploch. Na Svitavsku je v poslední době hnízdních ploch 5, přestože počet sledovaných vodních ploch je poměrně nízký (17). Přestože na Poličsku je největší množství sledovaných vodních ploch, vzhledem zejména k jejich charakteru a jejich vyšší nadmořské výšce, je počet hnízdicích párů menší. Přesto právě Poličsko a Svitavsko jsou oblasti, kde v době mapování hnízdily labutě na stálých hnízdištích.

Charakter vodních ploch, které si labutě vyhledávají je poměrně různý. Hnízdění probíhá na malých rybníčcích a nádržích i rozsáhlejších vodních plochách rybníků. Většinou jsou na hnízdištích alespoň menší litorální porosty (zejména rákos obecný).

C) Počty mlád'at

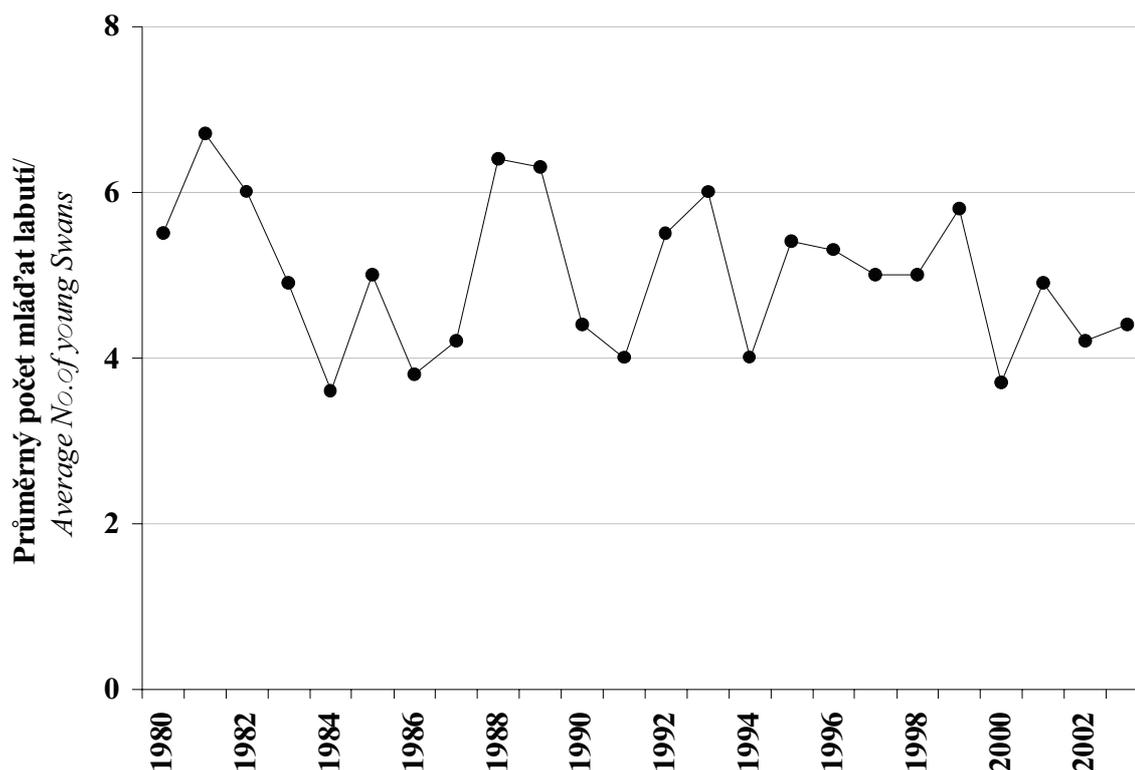
Průměrný počet mlád'at v době mapování (4,15), odráží dlouhodobější klesající trend nejen okresu Svitavy (viz. graf č.2), ale jak uvádí (REŠL & SVOBODOVÁ 2003) i stav ve východních Čechách. Oproti této oblasti byl zjištěn v okrese Svitavy ve stejnou dobu menší průměrný počet vyvedených mlád'at – v roce 2000 4,5 VČ, okres SY 3,7 a v roce 2001 4,8 VČ, okres SY 4,6 (REŠL & SVOBODOVÁ 2003).

V roce 2000 byla dokonce v okrese Svitavy zjištěna jedna z nejmenších hodnot průměrného počtu vyvedených labutích mlád'at. V počtu průměrného počtu mlád'at na úspěšné hnízdění se touto hodnotou jednotlivé oblasti okresu výrazně neliší (4 až 4,3).

HUDEC (1994) pak uvádí průměr 4,9 vyvedených mlád'at v ČR z let 1980-1985. V tomto období byl ve východních Čechách stejný průměrný počet 4,9 (n=340) vyvedených mlád'at, který se opakoval i v roce 1990 (HORA 1991).

D) Nehnízdicí jedinci

Je vcelku zajímavým zjištěním, že počet nehnízdících labutí v průběhu mapování klesal, přestože celkový počet adultních a subadultních jedinců zůstával přibližně stejný. Může to zavádět otázku, zda-li v prostředí okresu nedošlo v době mapování (při současném zvýšení hnízdních párů) k zahnízdění dříve nedospělých jedinců, kteří se v tomto prostředí pohybují. V tom případě lze v budoucnu očekávat vzestup počtu hnízdicích párů na Moravskotřebovsku, kde bylo zaznamenáno právě nejvíce nehnízdících labutí. K výraznému soustředování nehnízdících labutí (snad kromě 2 případů na Svitavsku, kdy počet labutí byl 7 a 9) v měsících květen a červen na jednotlivých vodních plochách nedochází.

Obr. 2: Průměrný počet úspěšně vyvedených mláďat labutí velkých (*Cygnus olor*) v okrese Svitavy v letech 1980 – 2003 (Urbánek a Holásek /1995/ a autor).

Fig. 2: Average number of successfully fledged young Mute Swans (*Cygnus olor*) in Svitavy district during 1980 – 2003.

Závěr

Sledováním populační dynamiky hnízdní populace labutě velké na okrese Svitavy, by se měla zabývat podrobnější studie, která by mohla vzniknout v roce 2004 v souvislosti s 25. hnízdní sezónou na okrese Svitavy. Mapování této hnízdní populace v letech 2000–2002 potvrdilo další vrchol v počtech hnízdicích párů na okrese Svitavy, který se s určitou periodicitou od roku 1980 opakuje. Dále potvrdil určitý dlouhodobější sestupný trend v počtu úspěšně vyvedených mláďat v okrese Svitavy. Průměrný počet vyvedených mláďat na úspěšné hnízdění není však ve všech oblastech okresu výrazně odlišný (4 až 4,3). Mapováním se ukázalo, že nejstabilnější hnízdní oblastí je Svitavsko, na Moravskotřebovsku dochází v postupném vzrůstu hnízdicích párů i počtu hnízdních ploch, a zatímco na Poličsku se od poloviny 90. let 20. století hnízdní páry labutí po vzrůstu stabilizovaly, tak na Litomyšlsku od této doby došlo k poklesu počtu hnízdicích párů. Nejvíce nehnízdících labutí bylo zjištěno na Moravskotřebovsku, kde vyšší počet hnízdicích párů i nehnízdících labutí můžeme také vysvětlit lepším pokrytím oblasti mapovateli v době našeho sčítání, než tomu bylo v dřívějších letech.

Labutě obývají v době hnízdění třetinu vodních ploch okresu a úspěšně hnízdí na 15,5% jejich počtu. Výsledným zjištěním je i skutečnost, že ve

3 mapovacích letech nedošlo na okrese Svitavy k výraznější změně sledovaných charakteristik (kromě znatelného poklesu počtu vyvedených mláďat v roce 2000) hnízdní populace labutě velké.

Souhrn

V letech 2000-2002 bylo provedeno mapování hnízdních populací labutě velké (*Cygnus olor*) na území okresu Svitavy. Sledováno bylo 90 vodních ploch o rozloze 415 ha. V době mapování hnízdilo průměrně 9 párů labutí, nejvíce na Svitavsku a Moravskotřebovsku. Jde o zvýšený počet oproti dlouhodobému průměru ve sledovaném území – 6,7 párů. V roce 2002 pak zahnízdil největší počet párů (12) od roku prvního hnízdění na okrese (1983). V mapovacích letech došlo k nárůstu hnízdicích párů labutí v oblasti Moravskotřebovska. Potvrzen byl pak pokles počtu vylíhnutých mláďat na hnízdicí pár, což je zároveň i trend posledních let zřejmě nejen ve východních Čechách. Nebylo zjištěno významné shromaždiště nehnízdících labutí, kterých bylo zaznamenáno 51% z celkového počtu adultních nebo subadultních jedinců.

Summary

Mapping of breeding population of the Mute Swan (*Cygnus olor*) was carried out in 2000 – 2002 in Svitavy district. 90 open water localities of an area 415 ha were observed. During the mapping, in average 9 pairs were breeding, mostly in Svitavy region and region of Moravská Třebová. Those numbers are higher than is the usual long-term average in the observed region – 6.7 pairs. In 2002, the highest number of breeding pairs was recorded (12 pairs) since the first breeding of the Mute Swan in Svitavy district in 1983.

The number of breeding pairs rose during the mapping in Moravská Třebová region. Decline in number of hatched chicks per one breeding pair was confirmed. This trend was recorded not only in Eastern Bohemia in recent years. No important gathering sites of non-breeding individuals were observed. The non-breeding individuals made up to 51% of the total number of adult or subadult individual.

Literatura

- HORA J., 1991: Základní informace o populaci labutě velké (*Cygnus olor*) ve Východočeském kraji. *Panurus*, 3: 89-106.
- HUDEK K. (ed.), 1994: Fauna ČR a SR, Ptáci 1. *Academia, Praha*.
- REŠL D. & SVOBODOVÁ J., 2003: Výsledky letního sčítání labutě velké (*Cygnus olor*) ve východních Čechách v roce 2001. *Panurus*, 13:57-63.
- SVOBODOVÁ J. & REŠL D., 2001: Výsledky sčítání labutě velké (*Cygnus olor*) ve východních Čechách v roce 2000. *Panurus*, 11: 19-30.
- URBÁNEK L., 1992: Labuť velká v okrese Svitavy a Ústí nad Orlicí. *Od Trstěnické stezky, 1992 (1): 26-28*.
- URBÁNEK L. & HOLÁSEK R., 1995: Historie vzniku a stav populace labutě velké (*Cygnus olor*) na Svitavsku. *Nepublikováno*.